

Nyhedsbrevet # 39

Ny bog: Bourdieu i praksis

Det er påfaldende, at Bourdieu ikke mindst herhjemme ofte omtales og betragtes som samfundsteoretiker snarere end som sociologisk praktiker – påfaldende, fordi en meget stor del af hans arbejde bestod i empiriske studier, og fordi hans teorier som oftest opstod på baggrund af og i direkte sammenhæng med forskningsmæssig praksis. Antologien *Refleksiv sociologi i praksis. Empiriske undersøgelser inspireret af Pierre Bourdieu* præsenterer Bourdieus arbejde som grundlag for konkret metodisk og empirisk praksis med fokus på tre områder: Observation og interview, statistiske undersøgelser og dokumentanalyse.

Inden for hvert område viser erfarne forskere fra Danmark, Sverige og Norge, hvordan man med Bourdieu kan skabe mere nuancerede empiriske undersøgelser, og hvordan det empiriske arbejde omvendt kan give en mere præcis forståelse og udvikling af de mere abstrakte dimensioner af sociologien. *Refleksiv sociologi i praksis* er redigeret af Ole Hammerslev, lektor på Juridisk Institut, SDU, Jens Arnholtz Hansen, forskningsassistent på Sociologisk Institut, KU og Ida Willig, lektor på journalistuddannelsen, RUC. Bogen er udkommet på Hans Reitzels forlag.

Bourdieu som action man?

Man skal ikke have været ret længe på universitetet eller andre steder, hvor der bedrives forskning og undervisning af mere teoretisk art, før man lærer, at det ikke bare handler om at producere og tilegne sig viden, men også om at vigte sig med den. At kunne diskutere og henvise til moderigtige teoretikere – eller alternativt: distingvere

sig ved at holde fast på mere eksklusive teoretikere, som andre har glemt eller slet ikke opdaget – er "part of the game" i den akademiske verden. Jo bedre man kender markedet, dvs. udbuddet af teoretikere, værker og traditioner og deres relative positioner og værdi, jo stærkere kan man sætte sig selv i scene og spille det uudtalte "skolastiske" spil om anseelse og symbolsk magt. "Flashy" citater, hurtige referencer og fiffig namedropping giver i denne forbindelse ofte højere profit end egentlig videnskabelig fordybelse.

At objektivere bl.a. dette spil og dets særlige sociale betingelser er en væsentlig forudsætning for at kunne lave fornuftig videnskab – og uden tvivl også en hjælp til overhovedet at kunne holde ud at være i den akademiske verden! Metoderne til objektivering af forskernes egen habitus og den skolastiske doxa, der behersker deres felt, diskuteres som bekendt af Bourdieu utallige steder i hans værk (se fx "L'inconscient d'école", *Actes de la recherche en sciences sociales* 135 (2000), 3-5).

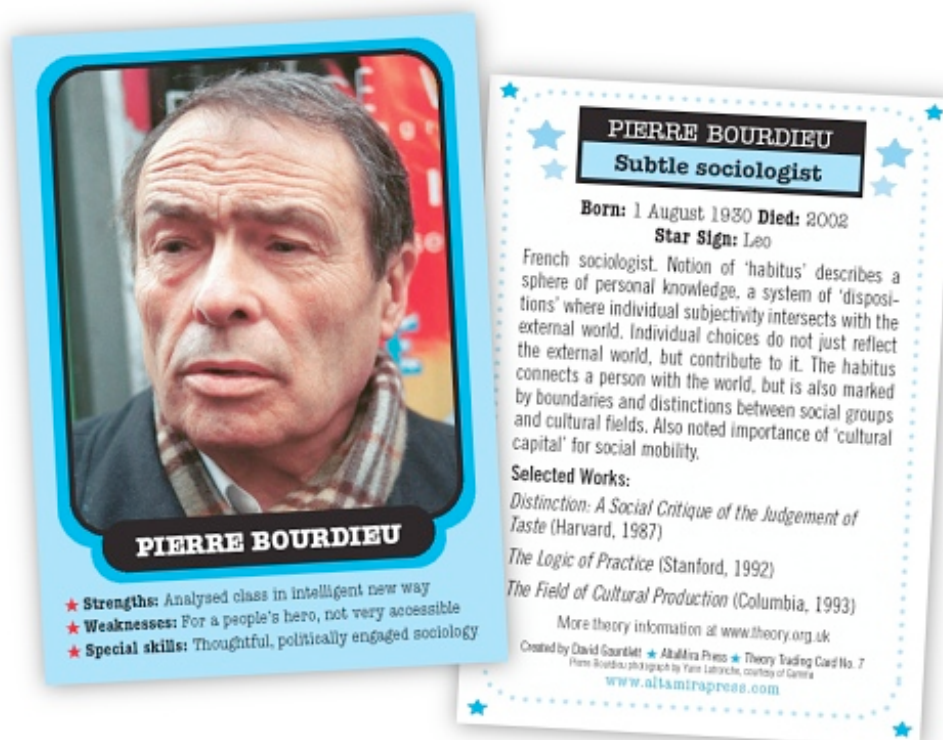
I England har David Gauntlett, professor i medier og kommunikation på den højt rangerede School of Media, Arts and Design, Westminster universitet, grebet problemet mere fantasifuldt an. På hjemmesiden www.theory.org.uk præsenterer han således en række projekter under overskriften "Social theory for fans of popular culture – popular culture for fans of social theory", der på ret original måde udstiller den akademiske verdens symbolske spil og selvscenesættelser.

Fx har han skabt to *action man* figurer af hhv. Anthony Giddens og Michel Foucault, to af den teoretiske samfundsforskningens hotteste hot-shots, som de fleste studerende meget hurtigt lærer er stærk valuta på det skolastiske marked, hvor deres værdi langt overstiger de \$ 14.99, som professor Gaunts figurer angiveligt kan erhverves for! Giddens-figuren bærer naturligvis et eksemplar af jet-sociologens egen *Modernity and Self-Identity* og er iflg. produktbeskrivelsen "ready for anything" – man tror det! Et sandt "must for serious collectors and theory-loving kids alike". Foucault-dukken

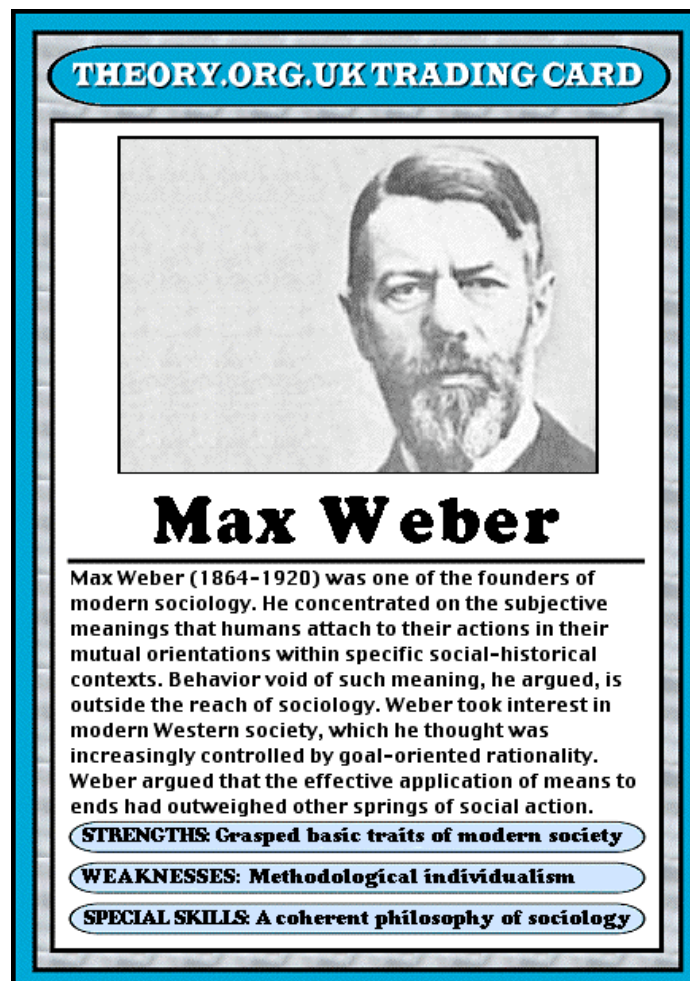
er til gengæld "keenly aware of the fluidity of social identities". Iklædt "special removable French cloak" og med en "built-in thoughtful head movement" imødegår den alle udfordringer ved at vifte med sin stav "in post-structuralist style" – en akademisk *action man*, der er absolut "essential for both professional philosophers and junior postmodernists."

Det er desværre op til en selv at forestille sig Bourdieu som *action man* (men prøv at lade tanken løbe...). Til gengæld indgår Bourdieu som én blandt mere end 30 teoretikere i det sæt *theory trading cards* Gauntlett også har udviklet og solgt via bl.a. amazon.com. Der er tale om en serie samle- og/eller spillekort inspireret af de serier med fodboldspillere, popstjerner, racerbiler, rumraketter osv, som mange af os samlede, byttede og spillede med i skolefrikvartererne som børn, men som idag uden tvivl bedst kan sammenlignes med de såkaldte *magic cards* (fantasy-monstre, troldmænd og helte). Hvert enkelt kort præsenterer en samfunds- eller kulturteoretiker med billede, fødsels- og (evt) dødsår, stjerne-tegn, en supersummarisk indføring i tænkning, begreber og værker og en praktisk rubrik med angivelse af "strengths", "weaknesses" og "special skills". Iflg. sit *theory trading card* består Bourdieus styrke således i at have analyseret klasseforhold på en intelligent måde. Hans svaghed? "For a people's hero, not very accessible" ...!

Udover Bourdieu rummer kortserien, der er blevet suppleret med uofficielle *bootleg cards* af entusiaster verden over, bl.a. Adorno, Althusser, Baudrillard, Beck, Freud,

Weber, Deleuze, Goffman, Lyotard, Butler og Derrida. Bevæbnet med hele sættet er man uden tvivl godt rustet til en gang hurtig intellektuel show-off over kaffen efter forelæsning. Er man frisk på et regulært spil med kortene, er der regler på: <http://www.theorycards.org.uk/cardgame.htm>.

Mange af kortene kan printes fra: <http://www.theorycards.org.uk/main.htm>.

Der er praktiske råd til udskrivningen på: <http://www.theorycards.org.uk/print.htm>.

Sophisticated camp? Handy crib sheets for the academically insecure? A way to get the upper hand over figures who often make people feel dumb? Se hvad forskellige forskere mente, da New York Times bad dem kommentere Gauntletts kort: <http://theory.org.uk/david/nyt-larger.htm>.

-ke

Invitation til Bourdieu-inspireret læsegruppe i Århus

Kære alle!

Læsegruppen er bredt sammensat af kandidatstuderende, kandidater og ph.d'ere med forskellige vidensbaggrunde og fra forskellige steder i det danske land.

Vi vil dog meget gerne dele denne oplagte mulighed for at sætte sig dybere ind i Bourdieus værker med andre, og derfor inviterer vi hermed andre ligesindede til at deltage i læsegruppen.

Eneste forudsætning er, at du skal have lyst til at læse Bourdieu og at du skriver eller ringer til Søren Pedersen (sped@aarhus.dk - 28571886) for mere information.

Nedenfor kan du se det planlagte program for læsegruppen. Formen for læsegruppens virke er, at den første halvdel bruges til minutiøst at gennemgå dagens materiale og udfolde det. Den anden halvdel består i, at der gives mulighed for at fremlægge eller diskutere egne projekter, opgaver eller publikationer, som man arbejder med og som finder sin inspiration hos Pierre Bourdieu.

Stedet er i Århus, Videncenter for Specialpædagogik på Grøndalsvej 2, 8260 Viby J.

Dato	Kl.	1. halvdel	2. halvdel
6/1-2010	18.30-21.00	<i>The Craft of Sociology – Epistemological Preliminaries</i> Efter at vi har gennemgået introduction og starten af kap. 1 nærlæses til denne gang kap. 1.2 og kap. 1.3 (s. 15 til 20)	Cand. Pæd. Soc. Jens Christian Hansen specialeafhandling: <i>Inklusion og eksklusion af nyuddannede lærere i folkeskolen - i forhold til de i forvejen etablerede lærere på lærerværelset.</i>
3/3-2010	18.30-21.00	<i>The Craft of Sociology – Epistemological Preliminaries</i> Indhold bestemmes fortløbende	Carsten Sestoft: Johs. Hjellbrekke og Olav Korsnes: <i>At studere magtfeltet</i> , i Hammerslev, Hansen og Willig (red.): <i>Refleksiv sociologi i praksis</i> (Hans Reitzels Forlag, 2009).
21/4-2010	18.30-21.00	<i>The Craft of Sociology – Epistemological Preliminaries</i> Indhold bestemmes fortløbende	?
2/6-2010	18.30-21.00	<i>The Craft of Sociology – Epistemological Preliminaries</i> Indhold bestemmes fortløbende	?

For det nærlæste materiale vil ph.d. Carsten Sestoft, kandidatstuderende Benedicte B. Jacobsen, kandidat Jens Kristian Hansen og konsulent Søren Pedersen være inspiratorer/igangsættere af diskussion/udfoldelsen.

Forsømte boligområder og sociale kampe

Præsentation af *Ph.d. afhandling*

Anders Mathiesen

Troels Schultz Larsen: *De Forsømte - skitse til en socialvidenskabelig analyse om relationerne mellem produktionen af forsømte boligområder, de sociale kampe om det boligsociale integrationsarbejde og den bogligsociale integration* (RUC 2009)

Bourdieu's feltteori og den dertil hørende sociologisk reflekserive praksisteoretiske arbejdsmåde er indenfor dansk sociologi genstand for mindre opmærksomhed end 'habitusbegrebet' og etiketten 'kulturel kapital'. Men Troels Schultz Larsen (TSL) har valgt at udforme sin afhandling som en sociologisk feltanalyse i form af en 'historiserende feltanalyse'. TSL bruger fortrinsvis termen 'historisk konkret' for at understrege den praksisteoretiske tilgang (s15). Afhandlingen er altså en praksisteoretisk 'historiserende feltanalyse' – til forskel fra andre måder at historisere. Han redegør i indledningen for, at afhandlingen er stykket sammen af flere mere afgrænsede analyser i tilknytning til SLIB-projektet (Segregering, Lokal Integration og Beskæftigelse), der var finansieret af Det Strategiske Velfærdsforskningsprogram.

Helt kort kan man sige, at det der står i centrum for afhandlingen i modsætning til, hvad genstandsfeltet – de forsømte boligområder – måske kunne give anledning til at tro, ikke er *produktionen af steder*, men *reproduktionen af sociale forskelle* (s11). Afhandlingens analyser tager altså sigte på at *forklare*, hvordan det går til at nogle boligpolitiske foranstaltninger kan bidrage til reproduktionen af *den sociale orden* (herunder den forefundne ulige fordeling af boliger, arbejde og andre 'ressourcer' – fx adgangen til forskellige offentlige tjenesteydelser) via en række sammensatte sammenhænge mellem det symbolske, det sociale og det fysiske rum (s13 og 76).

1. Afhandlingens forankring i SLIB forskningsprojektet er baggrunden for, at afhandlingens første del udgøres af en systematisk kortlægning af *neighbourhood effect* forskningslitteraturen. Pointen i denne analyse er, at dette begreb anvendes med vidt forskellige betydninger og på vidt forskellige måder. Det viser TSL i form af en multipel korrespondanceanalyse (baseret på 109 peer reviewede tidsskriftartikler), hvor han fremanalyserer 5 konkurrerende / modstridende positioner i *neighbourhood effect* forskningsfeltet (empiristisk områdeforskning, sundhedsvidenskabelig områdeforskning, økonomisk områdeforskning, teoretisk områdeforskning og tværfaglig områdeforskning – se kortet s47). Disse 'positioner' er ikke begrebslige definitioner, de er derimod kendetegnet ved at være praktiske inddelinger af forskellige måder at se, forstå og agere på i det konkrete forskningsfelt (s48). Hvad det betyder, anskueliggør TSL ved at inddrage tekstuddrag fra en artikel fra hver af de fem 'positioner', der ka-

rakteriser artiklernes metodiske og teoretiske tilgang som eksempler på de forskellige positioner.

'Empiristisk områdeforskning' er den klart dominerende position, og 'tværfaglig områdeforskning' er den mest kritiske. TSL forklarer den tvetydige anvendelse af neighbourhood effect begrebet ved at historisere forskningsfeltet (s60-73, se specielt note 83). En sådan historisering er den anden del af en historiserende feltanalyse, og i praksis kommer den efter eller den udspringer af de strukturelle analyseresultater – som bidrag til en forklaring af de statistisk påviste forskelle. En sådan historisering af problemer, analyseobjekt og tænke kategorier anfører Bourdieu som 'one of the most powerful instruments of rupture' (Bourdieu & Wacquant 1992:238 – den danske oversættelse er mangelfuld). Med afsæt i denne 'kritiske' litteraturanalyse konstruerer TSL – der repræsenterer en 'tværfaglig' position i områdeforskningsfeltet (afhandlingen er et bidrag til den danske områdeforskning, og i relation til det felt TSL konstruerer (kortet s47) indtager han en position inden for "tværfaglig områdeforskning") – så afhandlingens egentlige forskningsobjekt: feltet for det boligsociale integrationsarbejde i Danmark. I afsnittet om "principperne for det videre arbejde" (s76-93) skitseres (bl.a. med henvisning til den historiserende *feltanalysemodel* – Mathiesen og Højbjerg 2004) en praksis-teoretisk analyseramme for tre historisk konkrete nedslag som et eksempel på en mulig 'tværvidenskabelig' kritik af neighbourhood effect begrebets anvendelse i praksis inden for dansk boligsocial områdeforskning. Konkret tager afhandlingen således afsæt i en konstruktion af et specifikt problemfelt (*feltet for det boligsociale integrationsarbejde*), og i forlængelse heraf skitseres / begrundes de tre historisk konkrete nedslag, der følger i afhandlingens anden del, som 'tre momenter i samme analytiske konstruktion, der er afhandlingens bud på en forklaringsmodel', der er i stand til at analysere og konstruere områdeforskningens problemer som videnskabelige problemer (s94):

Et første nedslag, der tager afsæt i en analyse af forskellene og lighederne mellem en række forsømte boligområder. Et andet nedslag, der tager udgangspunkt i en analyse af den sociale fragmentering eller differentieringen af beboerne i fire forsømte boligområder; og et tredje nedslag, der kan betegnes som en analyse af det konkrete boligsociale integrationsarbejde, der pågår i et af de forsømte boligområder, set fra fire forskellige positioner i feltet for det boligsociale integrationsarbejde.

2. Afhandlingens korrespondanceanalyser kan læses analogt til fx korrespondanceanalyserne i *State Nobility*, der udgør afgørende forudsætninger for nogle af 'de redigerede interview' ("fortællingerne") i afdelingen om "Statens tilbagetrækning" i *La misère du monde* (1993). Det er en kvalitet i sig selv ved afhandlingen, at TSL så udførligt – og alligevel lettilgængeligt – redegør for, hvordan han har konstrueret de 'korrespondancekort', der indgår i den omtalte kortlægning af forskningslitteraturen som en synliggørelse af de modstridende positioner i neighbourhood effect forskning.

gen, og ligeledes i de statistiske korrespondanceanalyser i de to første nedslag i afhandlingens anden del. Men det mest spændende – og for mig at se det vigtigste og teoretisk perspektivrige – er TSLs redegørelse for 'tolkningen af korespondancekortet' og hans understregning af forskellen mellem de statistiske strukturelle beskrivelser og den sociologisk reflekseive 'tolkning' (dvs. analyseresultaternes relatering til de sociale magtrelationer i det nationale sociale rum – jf. hertil fx figuren s84 og redegørelsen for det boligsociale integrationsfelts relation til 'magtfeltet'). Jeg er overbevist om at TSLs meget konkrete redegørelser for datamaterialet for de forskellige multiple korrespondanceanalyser, og hvordan han har kategoriseret de forskellige variabler m.m., i høj grad kan bidrage til at afmystificere denne specielle statistiske analysemetode, som han anvender til analyser af så forskelligt materiale som videnskabelig forskningslitteratur, registerdata om de "forsømte boligområder" og telefoninterview med 1253 beboere i fire "forsømte boligområder".

Afsnittet om de fem 'forskningspositioner' i neighbourhood effect forskningslitteraturen med de anskueliggørende 'tekstuddrag' i kombination med den efterfølgende historisering (Wilson m.fl.) overgår de fleste introduktioner til videnskabsteori på markedet – ikke bare mht. at klargøre forskelle, men også ved at påpege den sociale betydning af de forskellige videnskabsteoretiske positioner / tilgange (fx hvad det er for interesser der tilgodeses af den 'konservative revolution' inden for den akademiske forskning, der begyndte i løbet af 1980'erne – se også note 245). Neighbourhood effect begrebet repræsenterer en reartikulering af en empiristisk behaviorisme, og anvendelsen af begrebet fører let til en legitimering af en 'afgrænsning' af arbejdet med de boligsociale problemer til de enkelte boligområder og af den analytiske interesse til beboernes individuelle motivation og 'mangelfulde' egenskaber, og derved udgrænses samfundsmæssige forklaringsmodeller og mere sociologiske forståelsesformer. TSL ønsker eksplicit at gøre opmærksom på, "at det er en måde at anskue og opdele den sociale verden på, der også har vundet indpas i det danske embedsværk" (s72). Neighbourhood effect begrebet udgør den 'teoretiske' legitimering for "afgrænsningen" af en række konkrete sociale problemer til bestemte områder (*ghettolisten*) og for de mange regeringsrapporters anvendelse af ghattobegrebet, "som om der er tale om et objektivt fænomen" (note 204). Afhandlingens analyser mere end antyder, at relationerne mellem områdeforskningen og det politiske og det bureaukratiske felt er af afgørende betydning for det boligsociale integrationsarbejde. Individualisering af problemerne er en særlig form for privatisering (se hertil det tredje nedslag om "Aktiveringsprojektet").

3. Afhandlingens redegørelse for den anvendte praksisteoretiske eller historisk konkrete feltanalytiske metodologi i afsnittet om "Principperne for det videre arbejde" er et værdifuldt bidrag til diskussionen om anvendelsen af Bourdieus feltteori i praksis, fordi TSL så udførligt og eksplicit gør opmærksom på, at afhandlingen som helhed er at forstå som en praksisteoretisk "historiserende feltanalyse" – til forskel fra fx en mere skolastisk, begrebsanalytisk strukturalistisk diskursanalyse eller en rent 'teoretisk

feltanalyse' (jf. s28 og 162). I redegørelsen for det femte af de "syv sammenhængende momenter" i afhandlingens analysemodel understreger / forklarer TSL således, at en praksisteoretisk 'feltanalyse' ikke kan afgrænses til de symbolske kampe om de begrebslige definitioner. De sociale kampe i det specifikke undersøgelsesfelt handler i lige så høj grad om, hvordan feltets institutioner skal fungere, hvorledes feltets ressourcer bliver fordelt, og hvorledes det praktiske arbejde i feltet skal udføres. Derfor fokuserer afhandlingens analyser på 'principperne for måder at anskue arbejdet (symbolske rum), principperne for måder at organisere arbejdet og de institutionelle rammer for arbejdet (sociale rum) og endelig de udførende professioners praksisformer, deres forskellige måder at udføre fx det boligsociale arbejde (fysiske rum) – se figuren: "De sammensatte sammenhænge i feltet for det boligsociale integrationsarbejde" (s87). TSL (og figuren) understreger, at disse kampe "pågår samtidig", og endvidere fremgår det, at det specifikke felts relationer til boligmarkedet og arbejdsmarkedet (jf. første og tredje nedslag) inddrages,

... fordi reguleringen af disse to 'markeder' eller felter har så stor indflydelse på feltet for det boligsociale integrationsarbejde, at disse må inddrages direkte for at kunne forstå, hvad der foregår i feltet for det boligsociale integrationsarbejde.

Denne analysemodel for de tre historisk konkrete nedslag i afhandlingens centrale Del II er inspireret af Bourdieus kapitel om "Site Effects" i *Weight of the World* (1999).

Strukturen i de enkelte delanalyser er (ligesom i Del I), at først skitseres et 'øjebliksbillede' (fx en statistisk beskrivelse eller nogle interviewuddrag) og efterfølgende forsøges de empiriske resultater 'tolket' eller *forklaret* ved at inddrage relationerne til forhold uden for det specifikke felt og ved at inddrage afhandlingens mange 'skitser til historiseringer' (se begrundelsen for disse s12, 15 og 29 og specielt s23, hvor TSL kort forklarer, hvorfor både de 'historiserende skitser' og de forskellige 'metodiske diskussioner' – fx principper for klassifikation af data, konstruktion af statistiske oversigtkort, og de teoretiske principper for tolkning af korrespondancekort – er placeret i sammenhæng med de analyser, hvor de konkret sættes i anvendelse). Der er tale om en eksplicit analytisk konstruktion af de sociale kampe imellem de forskellige institutioner og institutionelle og sociale agenter i feltet med inddragelse af deres "eksterne" relationer, og med inddragelse af (i hvert fald nogle af) de historiske og sociale betingelser for disse.

4. De tre 'historisk konkrete nedslags' analyser er baseret på meget forskelligt datamateriale:

I første nedslag i Del II konstrueres de forsømte boligområders 'kapitalfiguration' (områdeprofiler) på grundlag af analyser af 35 'forsømte boligområder', der omfatter 120 almennyttige boligafdelinger af i alt 7500 (se note 2). Datamaterialet stammer fra Programstyrelsens Statusrapport (2006). Korrespondanceanalyserne er baseret på 42

variable reduceret til 18, og de fem statistiske "områdeprofiler" er udtryk for nogle afgørende forskelle mellem de forskellige 'forsømte områder' (se kortet s114). Disse statistiske analyser suppleres efterfølgende med konkretiserende og historiserende 'skitser' og analyser af fem konkrete "forsømte områder" som eksempler på de markant forskellige "klassifikationer" (*Tåstrupgård, Mjølnerparken, Vollsmose, Gellerupparken og Gullestrup*).

I andet nedslag karakteriseres beboernes kapitalfiguration ("egenskaber" – herunder deres 'livsbanemæssige forskelle') på grundlag af 1253 telefoninterview med beboere fra fire 'forsømte boligområder'. Interviewene blev gennemført af Catinet Research (SLIB-projektet). Korrespondanceanalyserne, der er baseret på 6 variable (s160), indkredser '8 relativt homogene positioner' (sociale 'beboerkategorier') som udtryk for 'de forsømte områders sociale fragmentering' (se kortet s168). En anskueliggørende skitse (s97) om 'fire mænd fra Tyrkiet fra et af de forsømte boligområder', der anskueliggør hvor forskellige habituelle dispositioner de forsømte områders beboere har til at "møde" disse områders institutionelle betingelser, er ikke uddybet i nedslaget. En sådan uddybning ville samlet set have været både interessant og et væsentligt selvstændigt bidrag til afhandlingen.

I det tredje nedslag fremanalyseres de forskellige 'rationaler' (dvs. værdi- eller interesseorienteringer) i de sociale agents praksisformer og i de forskellige måder at indrette og regulere feltets institutioner. Analyserne er baseret på fire udvalgte interviewuddrag, og agenternes / interviewpersonernes udtalelser anvendes som udtryk for / repræsentationer af forskellige (modstridende) interesseorienteringer (s184 – med henvisning til Mathiesen og Højbjerg 2004 / jf. iøvrigt om anvendelsen af interview i *Weight of the World* i *Praktiske Grunde 2/2008* s87ff). I disse analyser indgår nogle 'historisk konkrete introduktioner' / 'rammer' og en række 'historiserende skitser' (s179ff – se også bilag 8), og TSL understreger, at det er 'sammenstillingen' af de fire interview m.m., der repræsenterer et "øjebliksbillede" af det boligsociale integrationsarbejde og de sociale kampe om indretningen og reguleringen af feltets institutioner og de udførende professioners praksisformer (kommunal forvalter, institutionsleder, jobkonsulent, sproglærere).

5. Dette tredje nedslag sætter med andre ord fokus på 'statens tilstedeværelse' (synligt og usynligt) i et konkret forsømt boligområde, og de forskellige 'skitser til historisering' er et vellykket eksempel på en *organisationsanalytisk* historisering (jf. Delica og Mathiesen 2007 og redegørelsen for "femte moment" i principperne for analysemodellen s85ff). Interviewanalyserne anvendes altså til at sætte fokus på en konkret kommunal boligsocial institutions indretning og regulering, og her er det de forefundne institutionsstrukturer (den konkrete arbejdsdeling mellem kommunalforvaltning, lokalcenter og "Aktiveringsprojektet"), der historiseres. TSL fremanalysere (nogle af) de institutionsstrukturelle og (ledelses)organisatoriske ændringer – eller med andre ord de ændrede institutionelle betingelser for boligsocialt integrationsarbejde i det konkrete 'forsømte område' som følge af 'beskæftigelsesorienteringen' af

indsatsen (efter 2001) og Strukturreformen (2006) med "Aktiveringsprojektet" (en konkret kommunal boligsocial integrationsindsats) som case. Analyserne af de fire interviewuddrag (alle 4 interviewpersoner er relateret til "Aktiveringsprojektet"), relateres efterfølgende til de sociale kampe om den statslige (og kommunale) regulering af bolig- og arbejdsmarkedet – jf. de historiserende "skitser" i de 'grå bokse' både i dette nedslag og de to foregående nedslag samt bilag 8:

- Skitse til offentliggørelsen af det boligsociale integrationsarbejde (s15)
- Indretningen af et dualt boligmarked (s122ff)
- Boligministeriet og institutionalisering af et *begunstiget* markedsreguleret ejerboligmarked og et *forsømt* almennyttigt boligmarked (s131ff)
- Afgrænsningen af den almennyttige boligsektor og det boligsociale integrationsarbejde (224ff)
- Adskillelsen mellem det sociale og det økonomiske i det bureaukratiske felt (s231)
- Strukturreformen og omorganiseringen af kommunernes forvaltning (s232ff)

Der er masser af stof til special-analyser i afhandlingen, som TSL eksplicit gør opmærksom på undervejs. Hans projekt har klart været afgrænset til at demonstrere, at det er muligt at anfægte den dominerende 'neighbourhood effect position' i feltet for boligsocialt integrationsarbejde (jf. s14).

6. Og hvad viser afhandlingens analyser så? Den dominerende position i feltet for boligsocialt integrationsarbejde er karakteriseret ved at forstå (og fremstille) de konkrete problemer i arbejdet "med udgangspunkt i en *områdeafgrænsning* sammenkædet med *aggregerede individdata*" (s243), og TSLs kritik kan kort sammenfattes til, at (i hvert fald dele af) den almennyttige boligsektor efterhånden er blevet reduceret til noget, der helt 'selvfølgelig' indgår som en brik i Fogh Rasmussen-regeringens nyliberalistiske "minimalstatsprojekt" (symbolsk markeret ved afskaffelsen af Boligministeriet). Den organiserede arbejderbevægelses projekt om "ordentlige boliger til alle" er efterhånden blevet reduceret til et "fattighjælps-projekt" (boliger til mindrebemidlede og husvilde – jf. s131).

Med udgangspunkt i 'litteraturanalysen' i afhandlingens Del I og de 'historiserende skitser' (de 'grå bokse') har TSL henledt opmærksomheden på, at denne ændring ikke er sket ved en tilfældighed, og at "... den hidtidige områdeforskning med udgangspunkt i begrebet om *neighbourhood effects*" villigt har indrettet sig efter den ændrede dagorden og aktivt har bidraget til at udvikle den (jf. s244 og 14). Han har med sine analyser sandsynliggjort, at det afgørende 'brud' i den institutionelle (statslige) regulering af det almennyttige boligmarked – og dermed det boligsociale integrationsarbejde – var de politisk-ideologiske ændringer i 1980'erne, som følge af hvilke også den danske områdeforsknings forståelsesperspektiv / problemforståelse og statens regulerende foranstaltninger blev "områdeafgrænset" – med særlig vægt på

'etnisk integration' (s225). Hvor den almennyttige sektor oprindeligt tog sigte på at sikre *alle* lønarbejdere en ordentlig bolig til en overkommelig pris (dvs. sikre *alle* adgang til boligmarkedet), så er det efter 1980'er-udvalgenes "reartikulering af den almennyttige sektors rolle" (s226) i stigende grad blevet 'opgaven' for de almennyttige boligområder at tilvejebringe boliger for de sociale grupper, der ikke selv kan skaffe en bolig på 'markedsvilkår' (jf. "Minimalstaten") – og altså i de forsømte områder især de forskellige 'mindrebemidlede *etniske grupper, indvandrere m.m.*' Og det forekommer i dag (beg. af 2000-årene) de fleste aktører inden for feltet og de ledende / dominerende aktører i både det bureaukratiske og det politiske felt helt selvfølgelig (se fx s176, 182, 241, 245 og specielt 'grå boks' s231). TSL gør i den afsluttende sammenfatning (Del III) eksplicit opmærksom på, at det netop er denne *doxa* for det boligsociale arbejde, han har villet anfægte videnskabeligt – dvs. sætte spørgsmålstegn ved – med sin afhandling (jf. også s15). TSL har ønsket at 'objektivere' – gøre det synligt – og *forklare*, at den nu 'dominerende' position i feltet for boligsocialt integrationsarbejde "... i realiteten er produktet af en lang historisk proces af sociale kampe" (s245).

7. I afhandlingens afsluttende del *De forsømte* sammenfattes den aktuelle 'tilstand i feltet' for boligsocialt integrationsarbejde. Her henledes opmærksomheden på "effekterne" af (dvs. den sociale betydning af) det over tid ændrede styrkeforhold i feltet for boligsocialt integrationsarbejde. TSL har med det tredje nedslags interviewuddrag og analyser i tilknytning til et konkret kommunalt "Aktiveringsprojekt" og denne institutions måde at udføre boligsocialt integrationsarbejde på konstrueret 'et eksempel på det mulige' – et eksempel på den dominerende position i feltet. "Aktiveringsprojektet" (institutionen) er fysisk placeret i et 'forsømt område', og det boligsociale arbejde er reduceret til *individuelle beskæftigelsesindsatser* (jf. s249) rettet mod områdets etniske beboere med svag arbejdsmarkedstilknytning. Dette eksempel anskueliggør den sociale betydning af, at det boligsociale integrationsarbejde er blevet områdefrænsset og institutionelt adskilt fra eventuelle mere helhedsorienterede sociale / socialpolitiske foranstaltninger (fx rådgivning, uddannelse m.m.) og adskilt fra udbetalingen af de sociale ydelser. Efter Strukturreformen er "Aktiveringsprojektet" blevet integreret i det kommunale jobcenter, dvs. at denne måde at *anskue, organisere og udføre* det boligsociale integrationsarbejde er blevet institutionaliseret som universelt gyldige principper.

Det tredje nedslag har med andre ord anskueliggjort *effekten* af de nye dominerende måder at anskue, organisere og udføre det boligsociale integrationsarbejde (s249). Afhandlingens 'grå bokse' har skridt for skridt forklaret, hvordan det er gået til "... at vi i Danmark siden halvfjerdsene, økonomisk vækst til trods, har kendt til at der findes specifikke boligområder, hvis primære kendetegn har været akkumulatio- nen af socialt svage" (s270, se også s244). Det var det 'historisk konkrete' spørgsmål, som den multiple korrespondanceanalyse i det første nedslag rejste. Afhandlingen i sin helhed kan læses som en historisk konkret analyse af de centrale 'figurer' i det

specifikke felt (herunder også områderne, beboerne, indsatserne og de agenter, der udfører disse) og de modstridende rationaler (dispositioner), der karakteriserer de institutionelle og fagprofessionelle agents måde at anskue og opdele de boligsociale problemer og det boligsociale integrationsarbejde. Som sådan er afhandlingen et vægtigt bidrag til at objektivere – og forklare – ”hvordan det gik til, at det netop var *områdeafgrænsninger* koblet med *aggregerede individdata*, der blev den primære måde at undersøge koncentrationen af boligsociale integrationsproblemer i specifikke områder” (s244).